

Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk Toplum / Hukuk Düzenindeki Yerinin Belirlenmesi

Av. Dr. Bülent Hayri Acar*

GİRİŞ

Mustafa Kemal Atatürk, ulusal kimliğinden öte evrensel bir kimlik kazanmış, bir ulusun değeri olmaktan çıkarak, dünya uluslarının, özellikle ezilen toplumların vazgeçilmez üstün değeri olmuştur. Mustafa Kemal Atatürk, teokratik bir toplumu, akli / laik bir topluma dönüştüren eşsiz bir insan olarak, insanlığın ortak değeridir¹. Gerçekten, “Laiklik Atatürk'ün karakteridir”².

Bu niteliğiyle çağını aşan Atatürk, 21. yüzyılda da eylemleriyle ve düşünceleriyle uygar toplumların öncüsü olmaya devam edecektir. Bu doğruysa, Atatürk, artık sadece bir kimsenin, bir toplum değil, herkesin, her insanın, her toplumun uyarca yaşamasının ortak değeridir. Artık O kısmi değil, bütünü temsil etmektedir. Atatürk'ü kısmileştirmeye çalışan her düşünce, ismi ne olursa olsun, Atatürk'ü tanıtmamakta, aksine, kısmileştirerek, tüm insanlığın ortak değerini bilinçsizce zayıflatmaktadır.

* Avukat, Ankara Barosu Üyesi

1 “Avrupa, teokratik toplum düzeninden laik / seküler toplum düzenine üç - dört yüzyıllık bir süreçte geçmiştir. **Mustafa Kemal, Türk Ulusu ile birlikte bu dönüşümü**, ahalisinin tamamına yakını Müslüman olan bir coğrafyada emperyalist devletlere karşı İstiklal Savaşı da dahil olmak üzere **onbeşyüzlük bir süreçte gerçekleştirmiştir**. Bu nedenle, **Mustafa Kemal bir reformist değil, insanlık tarihinde toplumunu teokratik toplumdan laik topluma dönüştüren tek insandır**.

Gerçekten, **Mustafa Kemal**, on yıllarla ölçülen bir süreçte, a) **Türkiye ahali denilen insan unsurunun teokratik toplum düzeni düzleminden laik toplum düzeni düzlemine** -geçişini değil- **yükselmesini sağlayan**, b) **bu niteliği ile yeryüzünde yegane ve tek örnek olmayı başaran**, c) çağında emperyalist devletleri bir kurtuluş savaşıyla yenilgiye uğratan, ç) **yapılan hukuk devrimi ve bu niteliği ile Türk toplum / hukuk düzeninin, insanlığın bu evresinde uygarlığı temsil ettiği kabul edilen Avrupa toplum / hukuk düzenine eklenmesini sağlayan**, etten kemikten ama **bu nitelikleri ile insanlık tarihinde tek olma özelliğini korumakta olan bir “insandır”** ACAR, Bülent Hayri: **Laik - Demokratik Devlet Düzeni Ve Büyük Orta Doğu Projesinin Hukuki Çıkmazı**, US-A Yayıncılık, Ankara 2006, s. 90-91.

2 **HAFIZOĞULLARI, Zeki: Atatürk ve Laiklik**, AÜHFHD Cilt 57 2008 S.3 s.833.

İşte bu düşünceler, Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk toplum / hukuk / devlet düzeninde yerinin ne olduğunu, gelecek on yıllarda, hatta 21. yüzyılda Türkiye için ne ifade ettiğinin belirlenmesi, öncelikle Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk toplum / hukuk / devlet düzenindeki yerinin ve yerinin niteliğinin ne olduğunun belirlenmesine bağlıdır.

1. MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN TÜRK TOPLUM/HUKUK/DEVLET DÜZENİNİN “ORTAK DEĞERİ” OLMASI

Türk toplum/hukuk/devlet düzeni, ilk “kurucu iktidarı” tarafından kurulduğundan bu yana, “Laiklik”³ / “Millilik” / “Cumhuriyetçilik” / “Demokratiklik” asal/temel değerlerine sahiptir⁴.

Bu dört asal değer, her birinin işlevinin farklılığına karşın eş değerlidir, biri diğerine tercih edilemez.

Gerçekten, Türk toplum / hukuk düzeni, beşeri iradenin / Türk insanın aklının ürünüdür⁵; egemenliğin kaynağının beşeri iradeye dayalı olması nedeniyle “Laiktir”⁶. Devletin insan unsuru, Türk Ulusudur, “Milli”dir⁷. Devletin biçimi “Cumhuriyet”tir, yönetiminin niteliği “Demokratiktir”. Devletin yönetiminin niteliği ilk kuruluşunda özü itibarıyla demokratiktir⁸. Özellikle kuruluş dönemi sırasındaki geçerli olan “ideolojik” devletlere bakılarak, bu demokratiklik değeri bilim çevrelerince de kabul görmektedir.

Mustafa Kemal Atatürk, Türk toplum/hukuk/devlet düzeninin “Laiklik” / “Millilik” / “Cumhuriyetçilik” / “Demokratiklik” temel değerlerinin bizatihi

3 “Türk hukukunda laikliğin tanımının yapılamayacağı, ancak, dinle devlet işlerinin ayrılması gibi sonuçlarından hareketle laikliğin ne olup ne olmadığını açıklanabileceği görüşü egemen olmuştur. / Laikliğin, bir tanımının yapılamaması nedeniyle, tartışmaların, özellikle kavramın sınırları ve kapsamının belirlenmesine bir katkısı olmamıştır. Deyim yerindeyse, laiklik, herkese göre değişen, yani öznel bir açıklamanın konusu olmuştur. / Öte yandan, laiklik karşıtları, tanımı yapılamayan laikliğin, anayasada yer alan soyut bir terim olmaktan öteye bir anlamı olamayacağını ileri sürmüşlerdir. Tanımlanmayan bir kavram, kural, ilke nasıl uygulanacaktır. Tanımlanamayan bir şey ya slogandır, ya uydurmadır. / Oysa, HAFIZOĞULLARI, “Din ve Vicdan Hürriyeti ve Türk Ceza Kanunu Ön Tasarısı” (ABD Yıl 1987 S. 3) adlı makalesinde, hukukun genel teorisinden hareketle, Türk Hukuk Düzeni açısından ilk kez laikliğin tanımını vermiştir” ACAR, s. 65-69.

4 HAFIZOĞULLARI, Zeki: *Laiklik İnanç, Düşünce Ve İfade Hürriyeti*, US-A Yayıncılık, Ankara 1997, s. 155 (HAFIZOĞULLARI, Laiklik).

5 Ayrıntılı bilgi için bkz. HAFIZOĞULLARI, Zeki: *Bir Kültür Ürünü Olarak Hukuk Düzeni*, ABD Yıl 54 S. 1997/3.

6 “Hafizoğulları'nın Laiklik Kuramı” için bkz. ACAR, s. 65-69.

7 HAFIZOĞULLARI, Zeki: *Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Düşünsel Temelleri Bir Mevzuat Değerlendirmesi*, ABD Yıl 58 Sayı 2001/2, s. 15.

8 “Türk Modeli, yukarıda belirtildiği üzere, egemenliğin kaynağının beşeri iradeye bağlı olması, böylece, Osmanlı ümmetinden Türk Ulusuna ve onun iradesiyle kurulan hukuk düzenine, teokrasiden laik bir düzene geçirilmesidir. Türk Modeli, 1920'ler Avrupa'sındaki düzenlere bakıldığında özü itibarıyla “demokratiktir”. Nitekim, bu konuda yapılan sınıflandırmalarda da bu durum tesbit edilmiştir” ACAR, s. 101.

kendisidir⁹. Diğer bir söylemle, “Atatürk Türkiye Cumhuriyetidir”¹⁰. Bu demektir ki, **Mustafa Kemal Atatürk, Türk toplum / hukuk / devlet düzeninin “ortak değeridir”**¹¹ ve hukuk devletinin güvencesi altındadır¹².

2. MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN TÜRK TOPLUM / HUKUK / DEVLET DÜZENİNİN “ORTAK DEĞERİ” OLARAK NİTELİĞİ

Yukarıda açıklanan “ortak değer”, öncelikle, dogma olmayan **mutlak bir değerdir**. Bu nedenle, **ortak bir değere kısmılığı ifade eden bir ideoloji değeri verilemez**¹³.

Atatürk, ortak değer olması nedeniyle, Türkiye Cumhuriyeti Devleti milletiyle ve ülkesiyle var olduğu sürece var olacaktır, yani **niteliği itibariyle “kalıcı” bir değerdir**. Bu demektir ki, bu ortak değer, bir süreye bağlanabilen, **geçicilik niteliği verilebilecek olan bir değer değildir**.

Gerçekten, **Atatürk'ün kalıcı bir değer olarak görülmemesi demek, O'nun ortak değer olma niteliğini ortadan kaldırmak demektir. Bu ise, “Laiklik” / “Millilik” / “Cumhuriyetçilik” / “Demokratiklik” asal değerlerin tamamen veya kısmen ortadan kaldırılması demek olur.**

9 “Gerçekten, Türkiye Cumhuriyetini kuran düşünce, üç temel düşünceye dayanmaktadır. Bunlar, yukarıda belirtildiği üzere, **cumhuriyetçilik, demokratiklik, millilik** düşünceleridir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti bir kurtuluş savaşı sonunda bu üç temel düşünceye dayanılarak oluşmuştur. Söz konusu bu düşünceler, açıkça ve kısmen ta 1921 Anayasası'nda mevcut bulunmaktadır. Aynı esasları daha açık ve sistemli bir biçimde 1924 Anayasası'nda görmek mümkündür. / O halde **Atatürküçülük, belirtilen bu temeller üzerinde oluşan ve çağın gidişatına uyarak her gün biraz daha karmaşıklaşan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kendisidir**” HAFIZOĞULLARI, Laiklik, s. 220-221.

10 HAFIZOĞULLARI, Atatürk ve Laiklik, s.841.

11 “**Mustafa Kemal'in kurduğu devletin temel düzeni, laiklik, millilik, cumhuriyetçilik, demokratiklik temel niteliklerini ve değerlerini taşımaktadır. Bu temel değerler, Mustafa Kemal'in eserinin özüdür. Bunun için Mustafa Kemal, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ortak değeridir. Ayrıca, sayılan bu temel değerler, Avrupa Birliği kamu düzenini de oluşturan temel değerlerdir. Bu ortak temel değerlere bağlı olarak, Mustafa Kemal'in eserinin kamu düzeni ile Avrupa Birliği kamu düzeni eş değerlidir.** Böyle olunca, Avrupa Birliğinin bazı yetkililerinin Mustafa Kemal'e ve eserine yönelik bazı söylemlerinin bilimsel ve insani hiçbir değeri yoktur“.

12 Gerçekten, Yargıtay, bir kararında, sonucu itibariyle Atatürk'ün ortak değer olduğunu, bu nedenle, davacıların aktif dava ehliyetine sahip olduğunu kabul etmiştir. Bkz. Y.4.HD 23.05.1995, 5259-4354, **KARAHASAN, Mustafa Reşit: Tazminat Hukuku, İstanbul 1996**, s. 903-904.

13 “Tartışma, bir devlet demokratik bir devletse, o devletin bir ideolojisinin olamayacağı düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Kuşkusuz, bu düşünce, **liberal - demokratik** devlet düzenlerinde geçerlidir. Bu tip **devlet düzenlerinde, devletin “idealleri” olur, ama ideolojisi olmaz.** Olsa olsa, demokratik devletin bünyesinde yer alan siyasi partilerin ideolojileri olabilir. / .. **Bir şeyin kendisi, o şeyin ideolojisi olamaz.** Bunun içindir ki, Atatürküçülükten, geçmişte, belirtilen bu değerlerin zorunlu kıldığı devrimler anlaşılmıştır. Fakat her nasılsa, herhalde dönemin ideolojik devletlerine özenme hevesi ile, Atatürküçülük bir ideoloji olarak takdim edilmeye çalışılmış ve toplumsal sorunların çözümünün reçetesi Atatürk'te aranmıştır. / Böylece, düşünce üretmekten yoksun, çağı yakalayamayan, Marksçı - Leninci veya Maoçu totaliter düşünceler ve teokratik eğilimlerle başa çıkamayan siyasi iktidarlar kolaycılığa kaçıp sırtını Atatürk'e yaslayarak bir yerlere gidebileceklerini zannetmişler ve kendi çıkarları için **Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ve bu Devletin temsil ettiği toplumun kendisi, harcı, çekirdeği olan düşüncüyü, yani Atatürk düşüncesini** kendi ideolojileri haline getirmişlerdir” HAFIZOĞULLARI, Laiklik, s. 218, 220-221.

Dört asal değer tamamen kaldırılması, zorunlu olarak Türk toplum / hukuk / devlet düzeninin, insanlığın ve bizim geçmişimizde kalan, maalesef halen kalıntıları bulunan toplum modeli “teokratik” düzene dönülmesi sonucunu doğurur.

Söz konusu bu değerlerin kısmen kaldırılabilceğinin ileri sürüldüğü gözlenmektedir. Dört asal değer kısmen kaldırılmasının istenmesi, örneğin örtülü bir görüşün savunduğu gibi, “Cumhuriyetçilik” değerinin kaldırılması, yerine “hanedanlık” konularak, İngiliz tipi bir monarşinin getirilmesinin istenmesidir.

İster geniş anlamıyla teokrazi, ister dar anlamıyla demokratik monarşi olsun, **dört asal değer tamamen veya kısmen değiştirilmesi ise, Atatürk’ün Türk toplum / hukuk / devlet düzeninde ortak ve mutlak hukuki değer olmasına son verilmesidir.**

3. MUSTAFA KEMAL ATATÜRK’ÜN “ORTAK DEĞER” OLARAK KISMİLEŞTİRİLEMESİ

Atatürk’ün ortak değer olmasının diğer önemli bir sonucu, Türk toplum / hukuk / devlet düzeni bakımından **“külli” olan bu ortak değer, hangi amaçla olursa olsun “kısmi” bir değer haline getirilememesidir. Bu ortak değer “kismileştirilmesi”, başta siyasal partiler olmak üzere, bazı grupların ve/ya kişilerin tekeline alınmak istenmesidir.**

Mustafa Kemal Atatürk’e yapılacak en ağır saldırı, bu ortak değer bilerek veya bilmeyerek kismileştirilmek istenmesidir.

Türk vatandaşlarının, bizce, bugün bu bunalım ortamında en önemli görevi, Türk toplumunun Kurtuluş Savaşından miras aldığı bu dört temel değerini, yani toplumun Atatürk ortak değerini tamamen ve/ya kısmen değiştirmek veya kismileştirmek isteyenlerle tam ve gereği gibi mücadele etmektir. Türk vatandaşı, bu dört asal değerden oluşan Türk toplum / hukuk / devlet düzenine sahip çıkmalı, çalışmalı, düşünce üretmeli, bu toplum / hukuk / devlet düzenini geliştirmeli ve asal değerleri üzerindeki anlamsız tartışmalara son vermelidir.